M.A. Examination, 2010
MARATHI (मराठी)
अभ्यासपत्रिका MR – 2
अर्वाचीन मराठी वाङ्मयाचा इतिहास (1818 to 1960)
(85 Pattern) (जुना अभ्यासक्रम)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

सूचना : *i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*

विभाग पहिला

१. अव्वल इंग्रज राजवटीचा मराठी वाङ्मयावर झालेला परिणाम स्पष्ट करा.

किंवा

विष्णूशास्त्री चिपळूणकरांच्या 'निबंधमालेचा' आढावा घ्या.

२. 'इंग्रज राजवटीत मराठी रंगभूमीने सामाजिक बदल घडवून आणले आहेत ' हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) ह. ना. आपटे यांचे कादंबरी लेखन

ब) महात्मा फुले यांचे वैचारिक लेखन

क) कवी केशवसूत

ड) यमुना पर्यटन.

विभाग दुसरा

३. वि.स. खांडेकरांच्या कादंबरी लेखनातील सामाजिक आशयाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

नवकाव्याचे प्रणेते म्हणून बा.सी. मर्ढेकरांची ओळख करून द्या.

४. १९४५ ते १९६० या कालखंडातील स्त्रीवादी कथालेखनाचा परामर्श घ्या.

किंवा

१९४५ ते १९६० या कालखंडातील ललितगद्य लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) वरेरकरांचे नाट्य लेखन

ब) 'बहिष्कृत भारतातील' लेख

क) प्र. के. अत्रे यांचे विडंबनकाव्य

ड) वा. म. जोशी यांचे समीक्षालेखन.

M.A. Examination, 2010
MARATHI (मराठी)
अभ्यास पत्रिका MR – 4 (ऐच्छिक)
(जुना अभ्यासक्रम)

वेळ : तीन तास एकूण गुण : ८०

सूचना : *खालील **पाच** अभ्यास पत्रिकांपैकी **एक** अभ्यासपत्रिका सोडवावी.*

(१) ग्रामीण साहित्य आणि दलित साहित्य

किंवा

(२) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते १९६०)

किंवा

(३) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतर मीमांसा

किंवा

(४) वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या

किंवा

(५) अलंकार, छंद आणि व्याकरण

(१) ग्रामीण साहित्य आणि दलित साहित्य
(जुना अभ्यासक्रम)

सूचना : *i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*

वेळ : तीन तास एकूण गुण : ८०

विभाग पहिला

१. ग्रामीण साहित्याच्या निर्मितीमागील प्रेरणा स्पष्ट करा.

किंवा

ग्रामीण कादंबरीच्या वाटचालीचा आढावा घ्या.

२. ग्रामीण कवितेचे स्वरूप व विशेष सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) ग्रामीण साहित्यातील कृषी–केंद्रितता.

ब) ग्रामीण रंगभूमी.

क) ग्रामीण साहित्याची समीक्षा.

ड) ग्रामीण साहित्य आणि जागतिकीकरण.

विभाग दुसरा

३. दलित साहित्याच्या निर्मितीमागील वैचारिक भूमिकेची चर्चा करा.

किंवा

दलित कादंबरीवरील आंबेडकरी विचारांच्या प्रभावाची चर्चा करा.

४. दलित आत्मकथनाचे वेगळेपण साधार स्पष्ट करा.

किंवा

दलित रंगभूमीने मराठी साहित्याला दिलेले योगदान स्पष्ट करा.

५. कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

अ) कथाकार अण्णाभाऊ साठे

ब) अस्मितादर्श: त्रैमासिक

क) दलित साहित्यावरील आक्षेप

ड) 'आठवणींचे पक्षी'.

(२) मराठी वाङ्मयाची सांस्कृतिक पार्श्वभूमी (प्रारंभ ते १९६०)
(जुना अभ्यासक्रम)

वेळ : तीन तास एकूण गुण : ८०

सूचना : *i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*

विभाग पहिला

१. संस्कृतीच्या विविध घटकांचा साहित्य निर्मितीवर कोणता परिणाम होतो ते लिहा.

किंवा

महाराष्ट्रातील राजवटींचा प्रभाव मध्ययुगीन मराठी साहित्यावर कसा दिसून येतो ते लिहा.

२. महाराष्ट्रातील विविध धर्म पंथांचा मराठी साहित्यावरील प्रभाव थोडक्यात स्पष्ट करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टिपा लिहा :

अ) रामदासांचा महाराष्ट्र धर्म

ब) नाथ संप्रदायाची साहित्य निर्मिती

क) एकनाथांची भारुडे

ड) लोकसंस्कृतीचे उपासक

विभाग दुसरा

३. इंग्रजी राजवटीमुळे मराठी साहित्यात झालेल्या स्थित्यंतराचा परामर्श घ्या.

किंवा

समाज सुधारणा आणि साहित्य निर्मिती यांचा इंग्रजी कालखंडातील असलेला अनुबंध स्पष्ट करा.

४. मराठी साहित्यावरील गांधीवादाच्या प्रभावाची चर्चा करा.

किंवा

दुसऱ्या महायुद्धोत्तर कालखंडात मराठी साहित्य निर्मितीवर झालेल्या बदलांची चर्चा करा.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टिपा लिहा :

अ) ह.ना. आपटे यांचे कादंबरी लेखन तंत्र

ब) आंबेडकरी प्रेरणेचे साहित्य

क) मर्ढेकरांची नवकविता

ड) संगीत रंगभूमी

(३) तौलनिक साहित्याभ्यास व भाषांतर मीमांसा
(जुना अभ्यासक्रम)

वेळ : तीन तास | एकूण गुण : ८०

सूचना : *i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*

विभाग पहिला

१. राष्ट्रीय साहित्य म्हणजे काय ? तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या दृष्टीने राष्ट्रीय साहित्याच्या स्वरूपाची चर्चा करा.

किंवा

तौलनिक साहित्याभ्यासाचे उद्दिष्टे व स्वरूप स्पष्ट करा.

२. वाङ्मयीन 'प्रभाव' म्हणजे काय ? तौलनिक साहित्याभ्यासाच्या दृष्टीने 'प्रभाव' या संकल्पनेचे उपयोजन कसे केले जाते सोदाहरण लिहा.

किंवा

कोणत्याही दोहोंवर टीपा लिहा :

अ) तुलनेचे विचारप्रक्रियेतील स्थान

ब) विश्वसाहित्याची संकल्पना

क) साहित्यातील आधुनिकता

ड) देशीयता

विभाग दुसरा

३. भाषांतर म्हणजे काय ते सांगून भाषांतराचे प्रकार स्पष्ट करा.

किंवा

अनुवादकाचे गुणविशेष व भाषांतर करतांना पाळावयाची पथ्ये विशद करा.

४. 'काझी सलीम' आणि बा.सी.मर्ढेकर यांच्या काव्यातील अनुभव आविष्काराची तुलना करा.

किंवा

'हवेली' आणि 'तुंबाडचे खोत' या कादंबऱ्यांतील वाङ्मयीन सौंदर्याचे विवेचन करा.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) भाषांतराचे कार्य

ब) कथावाङ्मय प्रकाराच्या भाषांतरातील अडचणी

क) मर्ढेकरांच्या काव्यातील प्रतिमा

ड) 'तुंबाडचे खोत' मधील वातावरण.

(४) वाङ्मयेतिहास लेखनविद्या
(जुना अभ्यासक्रम)

वेळ : तीन तास | एकूण गुण : ८०

सूचना : *i) **सर्व** प्रश्न सोडविणे **आवश्यक** आहे.*
*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*

विभाग पहिला

१. वाङ्मयेतिहास लेखनातील वेगवेगळे दृष्टिकोन विशद करा.

किंवा

वाङ्मयेतिहास लेखनातील सांस्कृतिक परंपरा आणि दिशा यांचे विवेचन करा.

२. वाङ्मयेतिहास व संशोधन, वाङ्मयेतिहास व समीक्षा यांचा अन्योन्य संबंध असतो का ? चर्चा करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टिपा लिहा :

अ) वाङ्मयेतिहासाचे पुनर्लेखन

ब) थॉमस वॉर्टन यांचा वाङ्मयेतिहास लेखन दृष्टिकोन

क) दि.के. बेडेकर यांची वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना

ड) वाङ्मय प्रकार–लक्ष्यी वाङ्मयेतिहास

विभाग दुसरा

३. भारतीय वाङ्मयेतिहासाची संकल्पना स्पष्ट करून मराठी वाङ्मयाचा भारतक्षेत्रीय अभ्यास कसा करता येईल ते सांगा.

किंवा

महाराष्ट्रातील मध्ययुगीन वाङ्मयेतिहास लेखनातील समस्या व अडचणींची चर्चा करा.

४. मराठी वाङ्मयेतिहासाचे हिंदी, इंग्रजी व अन्य भाषांतील लेखन प्रयत्नाचा परामर्श घ्या.

किंवा

वि.ल.भावे, डॉ.शं.गो. तुळपुळे व डॉ.स.ग. मालशे यांच्या वाङ्मयेतिहास लेखन कार्याचा परामर्श घ्या.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) माटे–बेडेकर वाद

ब) अर्वाचीन मराठी वाङ्मयेतिहास लेखनातील अडचणी

क) महाराष्ट्र साहित्य परिषदेचे वाङ्मयेतिहास लेखन

ड) अ.ना. देशपांडे यांचे वाङ्मयेतिहास विषयक लेखन

(५) अलंकार, छंद आणि व्याकरण
(जुना अभ्यासक्रम)

वेळ : तीन तास | एकूण गुण : ८०

सूचना : *i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*

विभाग पहिला

१. अलंकार व छंद या संज्ञा साधार स्पष्ट करा.

किंवा

अलंकारांचे काव्यातील कार्य स्पष्ट करून महत्त्व विशद करा.

२. वैदिक छंदोरचनेचे स्वरूप साधार स्पष्ट करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) रुद्रटाचे अलंकार विवेचन

ब) छंदोरचनेतील लयतत्त्वे

क) नवे अलंकार विवेचन

ड) मुक्तछंद

विभाग दुसरा

३. अलंकाराच्या वर्गीकरणाची तत्त्वे साधार स्पष्ट करा.

किंवा

मराठी छंदाचे प्रकार सोदाहरण लिहा.

४. व्याकरणाचे स्वरूप व व्याप्ती विशद करा.

किंवा

व्याकरण व भाषा यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) व्याकरणाचे प्रकार

ब) मराठीतील व्याकरणाविषयक नवे प्रवाह

क) मराठीतील वाक्यविचार

ड) प्रयोगविचार

M.A. Examination, 2010
MARATHI – मराठी विशेष स्तर
अभ्यासपत्रिका MR – 6 (Optional)
विशेष लेखकाचा अभ्यास (प्राचीन) संत चोखामेळा

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

*सूचना : 1) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*2) **सर्व** प्रश्नांना **समान गुण** आहेत.*

विभाग – पहिला

१. संत चोखामेळा यांच्या अभंगाच्या आधारे त्यांच्या व्यक्तिमत्वाचा परिचय करून द्या.

किंवा

संत चोखामेळा यांच्या अभंगांतून समाज जीवनाचा उत्कट प्रत्यय कसा येतो, ते साधार लिहा.

२. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा.

अ) 'गाता नाम विठ्ठलाचे । भय नाही त्या यमाचे'

ब) संत चोखामेळा यांच्या अभंगांतील उपदेशाचे स्वरूप

क) संत चोखामेळा यांच्या अभंगांतील विठ्ठलभक्ती

ड) संत चोखामेळा यांच्या अभंगांतील दृष्टान्त.

विभाग – दुसरा

३. यातिहीन मज म्हणती देवा । या विधानाचा परामर्श संत चोखामेळा यांच्या आत्मपर अभंगांच्या आधारे घ्या .

किंवा

संत चोखामेळाकृत इतर संतचरित्रपर अभंगांचे विशेष लिहा.

४. 'जोहार मायबाप जोहार' – असे संत चोखामेळा का म्हणतात ते सोदाहरण लिहा.

किंवा

संत चोखामेळा यांच्या परिवारातील संतांच्या अभंगांचा परामर्श घ्या.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा.

अ) उस डोंगा परि रस नोहे डोंगा. – अभंगातील भावसौंदर्य

ब) संत चोखामेळा यांच्या अभंगातील तत्त्वचिंतन

क) संत चोखामेळा यांचे वारी आणि वारकरी विषयक अभंग

ड) संत चोखामेळा यांच्या अभंगांतील अलंकार वैभव.

M.A. Examination, 2010
MARATHI (मराठी)
अभ्यासपत्रिका MR – 6 (Optional)
विशेष लेखकाचा अभ्यास (अर्वाचीन): रा. रं. बोराडे

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान गुण** आहेत.*

विभाग – पहिला

1. रा. रं. बोराडे यांच्या कथेतून व्यक्त होणाऱ्या ग्रामीण वास्तवाचे स्वरूप लिहा.

किंवा

कथाकार रा. रं. बोराडे यांच्या कथालेखन शैलीचे स्वरूप सोदाहरण स्पष्ट करा.

2. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा.

अ) रा. रं. बोराडे यांच्या कथेतील स्त्रीमन

ब) रा. रं. बोराडे यांच्या कथेतील विनोद

क) रा. रं. बोराडे यांच्या कथेतील गावगाडा

ड) रा. रं. बोराडे यांच्या 'कणसं अणि कडबा' कथासग्रहाची वौशिष्ट्ये.

विभाग – दुसरा

3. रा. रं. बोराडे यांच्या कादंबऱ्यांतील आशय सूत्रांची सोदाहरण चर्चा करा.

किंवा

रा. रं. बोराडे यांच्या ललित गद्याचे स्वरूप विशेष स्पष्ट करा.

4. रा. रं. बोराडे यांच्या समीक्षणात्मक लेखनाचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

रा. रं. बोराडे यांच्या एकांकिकांचे परीक्षण करा.

5. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा.

अ) 'सावट' कादंबरीच्या शीर्षकाची समर्पकता

ब) आमदार सौभाग्यवती : एक राजकीय नाटक

क) रा. रं. बोराडे यांच्या वगनाट्याचे विशेष

ड) ''पाचोळा'' कादंबरीची भाषाशैली.

M.A. Examination, 2010

MARATHI (मराठी)

अभ्यासपत्रिका MR – 8 : (ऐच्छिक)

(जुना अभ्यासक्रम)

i) **सौंदर्यशास्त्र**

ii) **लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य**

iii) **लेखनविद्या आणि निबंधलेखन**

iv) **मराठीतील वैचारिक साहित्य**

v) **साहित्याचा सामाजिक दृष्टिकोणातून अभ्यास**

vi) **निबंध लेखन**

सूचना : *पुढीलपैकी कोणतीही **एक** प्रश्नपत्रिका सोडवावी.*

सौंदर्यशास्त्र

(जुना अभ्यासक्रम)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

सूचना : *i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*

*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान गुण** आहेत.*

विभाग पहिला

१. सौंदर्यशास्त्र आणि समीक्षा संकल्पना यांचा परस्पर अनुबंध उलगडून दाखवा.

किंवा

सौंदर्यवाचक विधानांचे स्वरूप स्पष्ट करून सौंदर्य विधान सार्वत्रिक की व्यक्तीनिष्ठ ? चर्चा करा.

२. सौंदर्यशास्त्रातील सह–अनुभूतीचा सिद्धांत सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) आविष्कारवाद

ब) सौंदर्यशास्त्र व विज्ञान

क) मर्ढेकरांचा लयसिद्धांत

ड) सौंदर्यानुभवातील वैश्विकता.

विभाग दुसरा

३. सौंदर्य भावनेचे स्वरूप आणि कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

'रूप' ही संकल्पना स्पष्ट करून साहित्य व इतर कलांबाबतच्या रूपाचा परिचय करून द्या.

४. भावनांचे विरेचन (कॅथार्सिस) ही संकल्पना सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

ॲरिस्टॉटलची रूपविषयक संकल्पना साधार लिहा.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) कलाकृतीची सेंद्रिय एकात्मता

ब) परिणामकारक संदेशन

क) सौंदर्यशास्त्र आणि साहित्यविचार

ड) कान्टची सौंदर्यविषयक भूमिका.

लोकसाहित्याची मूलतत्त्वे आणि मराठी लोकसाहित्य

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न* ***आवश्यक*** *आहेत.*

ii) ***सर्व*** *प्रश्नांना* ***समान गुण*** *आहेत.*

विभाग पहिला

१. 'लोकसाहित्य हे वर्तमान जीवनाशी संवाद साधते' हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

लोकसाहित्याचे मानसशास्त्र, धर्मशास्त्र या विषयांशी असलेले अनुबंध स्पष्ट करा.

२. लोकसाहित्याच्या अभ्यासाच्या विविध संप्रदायांचा परिचय करून द्या.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

१) लोककथांचे विशेष

२) लोकसाहित्य : अध्ययनाची गरज

३) लोकसाहित्य आणि महाकाव्य

४) लोकपरंपरा, रूढी, चालिरीती.

विभाग दुसरा

३. लोकगीतांची वैशिष्ट्ये सांगून प्रकारांचे स्वरूप स्पष्ट करा.

किंवा

लोककथांमधील समाजजीवन सोदाहरण स्पष्ट करा.

४. लोकसाहित्याच्या मराठी अभ्यासकांच्या कार्याचा परिचय करून द्या.

किंवा

लोकसाहित्याच्या अभ्यासास मदत करणाऱ्या विविध संस्थांचा परिचय करून द्या.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

१) लोकसंस्कृतीचे उपासक

२) लोकसाहित्याचे आस्वादन

३) लोकनाट्य : वग, गण, गौळण

४) लोकसाहित्य आणि जागतिकीकरण.

लेखनविद्या आणि निबंधलेखन

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न* ***आवश्यक*** *आहेत.*

ii) ***सर्व*** *प्रश्नांना* ***समान गुण*** *आहेत.*

विभाग पहिला

१. मानवी जीवनात संवादाचे महत्त्व सांगून त्याचे स्वरूप व कार्य स्पष्ट करा.

किंवा

संवाद प्रक्रियेचे स्वरूप सांगून संवाद प्रक्रियेतील घटक सोदाहरण लिहा.

२. मराठीची संवादक्षमता स्पष्ट करून संवादाचे साहित्यातील स्थान विशद करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) अर्थ म्हणजे काय ?

ब) संवाद प्रक्रियेतील अडथळे

क) संवादातील भाषिक कौशल्ये

ड) संभाषण कौशल्य.

विभाग दुसरा

३. साहित्यिक भाषा आणि प्रसार माध्यमांची भाषा यातील भेद स्पष्ट करा.

किंवा

दूरदर्शन व आकाशवाणी वरील जाहिरातींच्या मराठी भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करा.

४. जनसंपर्कासाठीच्या भाषिक कौशल्यांचे स्वरूप व व्याप्ती विशद करा.

किंवा

आकाशवाणी वरील श्रुतिका व बातमी लेखनाचे गुणविशेष लिहा.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) कार्यालयीन भाषाव्यवहार

ब) वृत्तपत्रीय स्तंभलेखन

क) निबंधलेखनातील विचारांची तर्कशुद्धता

ड) न्यायालयीन मराठी भाषा.

मराठीतील वैचारिक साहित्य

पाठ्य पुस्तके :

1) **सार्वजनिक सत्यधर्म – म. फुले**

2) **स्त्री पुरुष तुलना – ताराबाई शिंदे**

3) **वि. रा. शिंदे यांचे निवडक लेख**

4) **क्रांतीसूक्ते – राजर्षि शाहू महाराज**

5) **जागृतीकार पाळेकर यांचे निवडक लेख**

6) **मऱ्हाटी लोकांची संस्कृती – इरावती कर्वे**

7) **धर्मचिंतन – दि. के. बेडेकर**

8) **चिंतन यात्रा – जनार्दन वाघमारे**

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न* ***आवश्यक*** *आहेत.*

ii) ***सर्व*** *प्रश्नांना* ***समान गुण*** *आहेत.*

विभाग पहिला

1. 'सार्वजनिक सत्यधर्म' या ग्रंथातून व्यक्त झालेल्या समता व स्वातंत्र्य या जीवनमूल्यांची सांगोपांग चर्चा करा.

किंवा

'स्त्रीपुरुष तुलना' मधून ताराबाई शिंदे यांनी मांडलेल्या स्त्री स्वातंत्र्य विषयक विचारांचा आढावा घ्या.

2. राजर्षि शाहू महाराजांनी स्पष्ट केलेले समाज–सुधारणा विषयक विचार 'क्रांतीसूक्ते'च्या आधारे लिहा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) वि. रा. शिंदे यांचे शिक्षण विषयक विचार

ब) वि. रा. शिंदे यांचे धर्म विषयक विचार

क) 'स्त्री पुरुष तुलना' ची भाषाशैली

ड) सार्वजनिक सत्यधर्म : मानवमुक्तीचे तत्त्वज्ञान.

विभाग दुसरा

3. डॉ. जनार्दन वाघमारे यांचे शिक्षण विषयक चिंतन सोदाहरण लिहा.

किंवा

'जागृती' कार पाळेकरांच्या लेखनातून व्यक्त झालेल्या ब्राम्हण–ब्राम्हणेतर चळवळीचा आढावा घ्या.

4. दि. के. बेडेकर यांच्या धार्मिक विचारांचे स्पष्टीकरण 'धर्मचिंतन' या ग्रंथाच्या आधारे लिहा.

किंवा

मराठी लोकांचे सांस्कृतिक विश्व इरावती कर्वे यांच्या 'मऱ्हाटी लोकांची संस्कृती' या ग्रंथाच्या आधारे लिहा.

5. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) इरावती कर्वे यांची भाषाशैली

ब) जनार्दन वाघमारे यांचे नामांतर विषयक लेखन

क) दि. के. बेडेकर यांचे साहित्य चिंतन

ड) 'जागृती' कार पाळेकर यांचे जातीविषयक विश्लेषण.

साहित्याचा सामाजिक दृष्टिकोणातून अभ्यास
(जुना अभ्यासक्रम)

पाठ्यपुस्तके : 1) केशवसुतांची कविता

2) रंग एक (कथा)– कमल देसाई

3) शोभायात्रा (नाटक) – शफाअत खान

4) बारोमास (कादंबरी) – सदानंद देशमुख

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न* ***आवश्यक*** *आहेत.*

ii) ***सर्व*** *प्रश्नांना* ***समान गुण*** *आहेत.*

विभाग पहिला

१. 'साहित्याचा सामाजिक अभ्यास करतांना परिस्थितीनिष्ठ विचारही महत्त्वाचा ठरतो' – चर्चा करा.

किंवा

साहित्याच्या सामाजिक अभ्यासाची व्याप्ती आणि हेतू स्पष्ट करा.

२. 'लेखकाच्या निर्मिती प्रक्रियेवर सामाजिक वास्तवाचा प्रभाव असतो' या विधानाची साधार चर्चा करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) साहित्य आणि आर्थिक परिस्थिती

ब) वाचक आणि साहित्य यांचा परस्पर संबंध

क) साहित्य आणि राजकीय परिस्थिती

ड) साहित्याची शैली व सामाजिकता.

विभाग दुसरा

३. कवी केशवसुतांच्या काव्यलेखनामागील प्रेरणा आणि भूमिका साधार स्पष्ट करा.

किंवा

'रंग एक' या कथासंग्रहाची वैशिष्ट्ये सोदाहरण लिहा.

४. 'शोभायात्रा' या नाटकाच्या लेखनशैलीची चर्चा करा.

किंवा

'बारोमास' मधून व्यक्त झालेली ग्रामीण शेतकऱ्याची परवड साधार स्पष्ट करा.

५. कोणत्याही **दोहोवर** टीपा लिहा :

१) केशवसुतांच्या कवितेतील शब्दकळा

२) 'रंग एक' कथासंग्रहातील स्त्री पात्रे

३) 'शोभायात्रा' मधील सामाजिक वास्तव

४) 'बारोमास' कादंबरीतील स्त्री जीवन.

निबंध लेखन

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

सूचना : *पुढीलपैकी कोणत्याही* ***एका*** *विषयावर* ***प्रदीर्घ*** *निबंध लिहा.*

अ. साठोत्तरी वाङ्मयीन प्रवाह

ब. जागतिकीकरण आणि मराठी साहित्य

क. अलीकडे महाकाव्य का निर्माण होत नाही ?

ड. मराठी भाषा आणि साहित्याची बदलती रूपे.

M.A. Examination, 2010
MARATHI (मराठी)
अभ्यासपत्रिका – MR-I
साहित्य प्रकारांचा अभ्यास (कादंबरी)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*

विभाग पहिला

१. 'साहित्य प्रकाराच्या वर्गीकरणाची आवश्यकता आहे' हे विधान सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्य प्रकारांच्या नाममात्रवादी व वर्गीकरणाच्या सिद्धांताचे सविस्तर स्पष्टीकरण द्या.

२. 'कादंबरी' या साहित्य प्रकाराचे स्वरूप स्पष्ट करून कादंबरीतील घटकांचा परिचय करून द्या.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) ग्रामीण कादंबरी
ब) कादंबरीचे निवेदन तंत्र
क) संज्ञाप्रवाही कादंबरी
ड) १९२० ते १९४५ मधील कादंबरीलेखन.

विभाग दुसरा

३. "आश्रमहरिणी' तून वा. म. जोशी यांच्या पुरोगामी दृष्टीचा परिचय होतो' – स्पष्ट करा.

किंवा

'स्त्रीत्वाच्या सामर्थ्याचे भान 'हिंदोळा' कादंबरी देते' – साधार लिहा.

४. 'सुपरक्लोन' मधून व्यक्त होणारा वैज्ञानिक दृष्टिकोन स्पष्ट करा.

किंवा

'दोन मने' या कादंबरीतील जीवनविषयक तत्त्वज्ञान स्पष्ट करा.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) 'झेलझपाट' चे कथानक
ब) 'फकिरा' चा बंडखोर नायक
क) 'झेलझपाट' मधील भाषाशैली
ड) 'फकिरा' मधील वातावरण.

M.A. Examination, 2010
MARATHI (मराठी)
अभ्यासपत्रिका MR – 3 : (जुना अभ्यासक्रम)
(भाषाविज्ञान : वर्णनात्मक आणि सामाजिक)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

सूचना : *i)* ***सर्व*** *प्रश्न सोडविणे* ***आवश्यक*** *आहेत.*
ii) ***सर्व*** *प्रश्नांना* ***समान*** *गुण आहेत.*

विभाग पहिला

१. भाषेचे स्वरूप स्पष्ट करून अभ्यासपद्धती सोदाहरण लिहा.

किंवा

प्रथमोपस्थित संघटक विश्लेषण पद्धतीचे स्वरूप स्पष्ट करा.

२. अर्थाच्या विविध व्याख्या सांगून अर्थाचे प्रकार सोदाहरण विशद करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) खंडिताधिष्ठीत स्वनिम

ब) भाषा आणि भाषण

क) भाषाविज्ञान आणि कोशविज्ञान

ड) व्यवच्छेदक विनियोग पद्धती.

विभाग दुसरा

३. सामाजिक भाषाविज्ञानाचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

किंवा

भाषा, बोली आणि समाज यांचे परस्परसंबंध सोदाहरण लिहा.

४. भाषा आणि वर्गव्यवस्था यांचे परस्पर संबंध सोदाहरण लिहा.

किंवा

लिंगभेदानुसार भाषा कशी बदलते या संदर्भात स्पष्टीकरण करा.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) पिजिन व क्रिऑल भाषा स्वरूप

ब) व्यवसाय बोली

क) बाल भाषा

ड) प्रमाणभाषा व बोली संबंध.

M.A. Examination, 2010
MARATHI (मराठी) विशेष स्तर
अभ्यासपत्रिका MR – 5 : (Optional)
(साहित्य : सिद्धांत आणि समीक्षा)
(जुना अभ्यासक्रम)

Time : 3 Hours | Max. Marks : 80

*सूचना : १) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*२) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*

विभाग पहिला

१. प्लेटो आणि ॲरिस्टॉटल यांचा अनुकृती सिद्धांत सोदाहरण स्पष्ट करा.

किंवा

साहित्याचे स्वरूप आणि साहित्याची प्रयोजने यांच्यातील परस्पर संबंध स्पष्ट करा.

२. मार्क्सवादी दृष्टिकोनातून साहित्य निर्मिती प्रक्रियेसंबंधीचे विचार सोदाहरण लिहा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) साहित्याची स्थलकाल संबंद्धता व स्थलकालातीतता

ब) साहित्याची भाषा

क) स्वच्छंदतावाद

ड) अस्तित्ववाद.

विभाग दुसरा

३. समीक्षेची संकल्पना स्पष्ट करून समीक्षेची प्रयोजने लिहा.

किंवा

साहित्यकृतीच्या समीक्षेचे घटक सोदाहरण लिहा.

४. वाङ्मयीन मूल्ये व जीवनमूल्ये यांचा परस्परसंबंध स्पष्ट करा.

किंवा

समाजशास्त्रीय समीक्षापद्धतीची वैशिष्ट्ये साधार लिहा.

५. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) समीक्षाविषयाचे अवधान व तारतम्य

ब) स्त्रीवादी समीक्षापद्धती

क) १९२०–१९४५ या कालखंडातील समीक्षा

ड) आदर्श समीक्षकाचे गुण–व्युत्पन्नता व चिकित्सकता.

M.A. Examination, 2010
MARATHI (मराठी)
अभ्यासपत्रिका MR-7 (Optional)
विशिष्ट वाङ्मयीन कालखंडाचा अभ्यास : शिवकाळ
(आज्ञापत्र, दमयंती स्वयंवर, मनाचे श्लोक, संत बहिणाबाईची गाथा)

Time : 3 Hours Max. Marks : 80

*सूचना : i) **सर्व** प्रश्न **आवश्यक** आहेत.*
*ii) **सर्व** प्रश्नांना **समान** गुण आहेत.*

विभाग पहिला

1. कालखंडाच्या अभ्यासाची संकल्पना स्पष्ट करून त्याची व्याप्ती विशद करा.

किंवा

कालखंडाच्या अभ्यासाची प्रेरणा आणि पद्धती स्पष्ट करा.

2. 'शिवकालीन राजकीय व सामाजिक घडामोडींचा परिणाम वाङ्मयावर झालेला आहे' हे विधान स्पष्ट करा.

किंवा

कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) विशिष्ट वाङ्मयीन कालखंडातील विविध प्रवृत्ती

ब) विशिष्ट कालखंडातील राजकीय स्थित्यंतरे आणि साहित्यनिर्मिती

क) विशिष्ट कालखंडातील सांस्कृतिक स्थित्यंतरे

ड) विशिष्ट कालखंड आणि वाङ्मयेतिहास लेखन.

विभाग दुसरा

3. शिवकाळातील राजनीतीचे दर्शन घडविणारा ग्रंथ म्हणून 'आज्ञापत्र'चे महत्त्व विशद करा.

किंवा

रघुनाथ पंडितांच्या 'दमयंती स्वयंवर' आख्यानाचे वाङ्मयीन विशेष साधार स्पष्ट करा.

4. 'मनाचे श्लोक' मधील पारमार्थिक चिंतन सविस्तर लिहा.

किंवा

संत बहिणाबाईंच्या गाथेतून व्यक्त होणारे बहिणाबाईंचे व्यक्तित्व विशद करा.

5. कोणत्याही **दोहोंवर** टीपा लिहा :

अ) आज्ञापत्रातील अर्थव्यवस्था

ब) दमयंती स्वयंवर : एक प्रीती काव्य

क) संत बहिणाबाईंची विठ्ठल भक्ति

ड) मनाचे श्लोक : भक्तांसाठी आचार संहिता.